

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗЗО В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

А Розглядаються питання вдосконалення системи науково-методичної роботи з педагогічними працівниками в умовах Нової української школи; напрямів та форм діяльності працівників методичних служб у регіональній неперервній педагогічній освіті, їхньої ролі в удосконаленні професійної компетентності педагогічних працівників; сучасних проблем трансформації методичних кабінетів у сервісно-методичні центри.

Ключові слова: науково-методичний супровід; професійний розвиток; професійна компетентність; методична служба; мережева взаємодія; методичний сервіс

Актуальність проблеми. Сучасний інформаційний світ зумовив потребу переходу від усталеної системи знань до компетентної освіти. Домінантною за такої умови стає підготовка педагога, значуща роль у супроводі якого відводиться методичній службі. Серед сучасних тенденцій щодо ролі методичних служб в удосконаленні професійної компетентності педагогічних працівників – створення нових методичних служб в умовах децентралізації освіти, переформатування існуючих у науково-методичні установи, сервісні центри, спрямованість їхньої діяльності на підготовку вчителів, від професіоналізму та компетентності яких залежить реалізація Концептуальних засад реформування середньої освіти «Нова українська школа», якість і ефективність змін.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питання науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників, ролі методичних служб в удосконаленні їхньої професійної компетентності в умовах модернізації системи освіти розкриті в працях таких науковців, як В. Бондар, Л. Даниленко, О. Зайченко, А. Зубко, Г. Єльнікова, Л. Колосова, Н. Клокар, В. Луговий, Н. Любченко, В. Маслов, В. Олійник, Н. Побірченко, Л. Покроєва, Н. Протасова, В. Пуцов, М. Романенко, С. Сисоєва, Т. Сорочан, А. Фасоля та ін.

Питання формування системи науково-методичного супроводу педагогічних працівників в умовах об'єднаних територіальних громад, освітніх округів та опорних закладів частково порушувалися у працях М. Артюхова, Л. Ільєнко, Н. Лукіної, О. Чернишов.

Проте докорінна зміна парадигми освіти, нові законодавчі акти потребують оновлення змісту і форм здійснення науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників закладів загальної середньої освіти, особливо в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа».

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Як свідчать реалії післядипломної педагогічної освіти, в останні роки відбувається знецінення ролі методичних служб у розвитку професійної компетентно-

сті педагогів в умовах функціонування об'єднаних територіальних громад, освітніх округів та опорних закладів як важливого компонента регіональної системи підвищення кваліфікації. Оскільки серед пріоритетних напрямів оновлення системи освіти – досягнення якості освіти, її відповідності потребам країни та світовим стандартам є потреба впровадження нових підходів у підготовку педагогів у закладах вищої освіти, формування нових моделей науково-методичного супроводу в системі післядипломної педагогічної освіти, оновлення змісту та форм діяльності методичних служб у напрямі підвищення професійного рівня педагогічних працівників, розкриття і розвитку їхнього творчого потенціалу.

Мета статті: розкрити роль методичних служб у формуванні професійної компетентності педагогічних працівників в умовах Нової української школи, значущість науково-методичного супроводу як важливого чинника якісних освітніх реформ.

Викладення основного матеріалу. Стратегічним напрямом діяльності методичних служб стає пошук технологічних шляхів формування успішного вчителя як агента змін, його готовності до інноваційної діяльності в умовах реалізації компетентної парадигми. Такі сучасні тенденції щодо ролі методичних служб в удосконаленні професійної компетентності педагогічних працівників постають у контексті нового Закону України «Про освіту» та Концептуальних засад реформування середньої освіти «Нова українська школа», якими педагогам надано значну академічну свободу, «учитель зможе готувати власні авторські навчальні програми, власноруч обирати підручники, методи, стратегії, способи і засоби навчання; активно виражати власну фахову думку. Держава гарантуватиме йому свободу від втручання у професійну діяльність» [3, с. 16].

Оскільки в зв'язку з реформуванням освітньої галузі закономірно виникають питання щодо здійснення науково-методичного супроводу професійного розвитку педагогічних працівників, ролі й місця методичних служб у системі післядипломної освіти, вважаємо, що на ці служби

покладається особлива місія – підвищення професіоналізму педагогів, які мають усвідомити, що акцент сьогодні ставиться не на засвоєнні учнями певної кількості знань, а насамперед на розвитку особистості, її здібностей, формуванні наскрізних умінь і ключових компетенцій, що визначають якість змісту загальної середньої освіти. Таким чином, методичні служби на сучасному етапі покликані максимально задовольнити професійні, соціальні й культурологічні запити педагогів-практиків, спонукати їх до постійного самовдосконалення у професійному та особистісному вимірах, стати своєрідним випереджувальним механізмом у процесі стабілізації та адаптації системи освіти до нових вимог соціально-економічного розвитку України. Особливу увагу варто приділити формуванню методичних служб, їх ролі в удосконаленні професійної компетентності педагогів в умовах функціонування об'єднаних територіальних громад, освітніх округів та опорних закладів як важливого компонента регіональної системи підвищення кваліфікації, створення нових моделей мережевої взаємодії. У листі МОН України № 1/9-633 від 30. 12. 2015 року «Про формування органів управління освітою» зазначається, що «Методична служба сьогодні має стати центром реформування освіти при формуванні структури органів управління освітою в умовах децентралізації».

З огляду на це, заклади післядипломної педагогічної освіти повинні спрямувати свою діяльність на оновлення системи науково-методичного супроводу освітніх округів та опорних закладів, на мережеву взаємодію та скоординованість дій усіх методичних служб, на підготовку керівних і педагогічних кадрів до реалізації Концепції «Нова українська школа». Що ж передбачає науково-методичний супровід у сучасних умовах? Це підготовка вчителів до впровадження нових державних освітніх стандартів, оновлених навчальних програм, підручників; сприяння їх участі у всеукраїнських і міжнародних проєктах, програмах, виставках; допомога у використанні нових педагогічних технологій, методик, форм навчання дітей із метою підвищення якості освіти; організація роботи з обдарованою молоддю; здійснення інклюзивного навчання; організація профільного навчання в старшій школі; здійснення експертизи навчальних програм і підручників; проведення моніторингових досліджень, організація та проведення ЗНО; залучення до участі в професійних конкурсах; допомога в реалізації нової моделі виховної роботи, що базується на формуванні патріотизму. Це науково-методичний супровід нового типу керівника, спроможного передбачити та реалізувати стратегічні вектори розвитку закладу освіти в умовах автономії. Перелік функцій методичної служби можна продовжувати, проте всі вони підпорядковані одній меті: формуванню сучасного вчителя та керівника закладу освіти, без яких поступ в освіті неможливий, не може бути сучасної школи.

Компетентнісна освіта знайшла своє втілення у Концепції «Нова українська школа» з чітко визначеними першо-

черговими завданнями сучасної школи: створення умов для розвитку особистості і творчої самореалізації кожного громадянина України, виховання покоління людей, здатних ефективно працювати і навчатися протягом життя [3, с. 5]. Та чи готовий сьогодні педагог працювати в ситуації вибору педагогічної позиції, технології, методики, підручників, змісту, форм навчання, реагувати на вимоги часу, інноваційні процеси, що відбуваються у суспільстві, та приймати адекватні рішення, спрямовані на підвищення якості освіти? Опитування педагогічних працівників свідчать, що не зовсім. Учителі та керівники ЗЗСО потребують якісного сучасного науково-методичного супроводу. З огляду на це заклади післядипломної педагогічної освіти повинні працювати над оновленням змісту та напрямів діяльності щодо підтримки педагогічних працівників, що є необхідною складовою реформування освіти, спрямованою на якісне покращення всіх ланок цілісного освітнього процесу, дієвим засобом реалізації нової освітньої парадигми, державних освітніх стандартів.

Рівненський ОІППО визначив для науково-методичного супроводу професійного розвитку в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа» такі категорії педагогічних працівників: працівники методичних і психологічних служб, керівники закладів дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, керівники районних, міських та в ОТГ методичних об'єднань, педагоги-предметники закладів освіти, адже загальновідомо, що якість шкільної освіти багато залежить від рівня підготовки вчителя, а його професійна спроможність – від професіоналізму працівників методичних служб. З огляду на це, саме методичні служби мають створювати оптимальні умови для всебічного неперервного особистісного розвитку педагога, бути орієнтиром його професійного становлення, зростання і подальшого розвитку. У свою чергу професіоналізм працівників методичних служб безпосередньо залежить від того, наскільки ефективно здійснюється науково-методичний супровід їхньої діяльності закладами післядипломної педагогічної освіти.

У зв'язку з цим постало питання про створення інноваційних методичних структур для формування професійної компетентності працівників методичних служб у закладах післядипломної педагогічної освіти (лабораторій, технопарків, шкіл новаторства, шкіл технологічної майстерності, консалтингових служб), запровадження нової системи надання освітніх послуг та оцінювання їхньої якості, розроблення власної стратегії освітнього інформаційно-інноваційного розвитку, нових моделей управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників на засадах диференційованого підходу в системі післядипломної педагогічної освіти регіону [2, с. 132].

На базі інституту функціонує Рівненський відкритий університет методиста, у структурі якого працює обласна Інтернет-школа новопризначеного завідувача та методиста, Школа наставництва та стажування новопризначеного методиста, Центр розвитку методичного активу, Школи

технологічної майстерності, мережеві творчі майстерні (за напрямками), Школи методичної майстерності, Школи педагогічного досвіду, консалтингові центри; проводяться методичні студії, майстер-класи, теоретичні та практичні навчальні семінари, творчі групи тощо.

Для забезпечення динамічного розвитку професіоналізму освітян шляхом неформального навчання дорослих створено Рівненську регіональну школу новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників післядипломної освіти та три зональні школи новаторства – Північна, Центральна та Південна.

Функціонування даних структурних підрозділів дозволяє здійснювати якісний науково-методичний супровід, супервізію, надавати методичну допомогу, підтримку в умовах освітніх змін, а також виявляти потенційні можливості кожного методиста як фахівця засобами діагностики та моніторингу. Усвідомлення того, що тільки на діагностичній, моніторинговій основі можливо забезпечити цілеспрямовану і результативну діяльність методистів, спонукало до розроблення нової регіональної моделі мережевої взаємодії методичних служб, реалізація якої дасть можливість задовольнити потреби професійного росту відповідно до індивідуальної траєкторії формування компетентностей кожного працівника методичної служби, забезпечити функціонування науково-методичної роботи в контексті сучасних викликів. Така зміна вектора підготовки методистів дозволить підвищити рівень їхньої управлінської компетентності, культури, стилю.

Наступним важливим аспектом, який потребує уваги, є науково-методичний супровід педагогічних працівників в умовах об'єднаних територіальних громад, освітніх округів та опорних закладів. Методичні служби, створені в них, повинні стати сервісно-методичними центрами роботи з підвищення кваліфікації та фахової майстерності педагогічних працівників, здійснення якісного методичного супроводу в умовах Нової української школи. Правильно організований і своєчасний супровід педагогічних працівників допоможе зорієнтуватися щодо доцільності використання тих чи інших методик і технологій у реалізації нових освітніх стандартів та особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів у навчанні, вихованні та розвитку учнів.

Науково-методичний супровід педагогів в опорному закладі покликаний сприяти організації неперервної педагогічної освіти і плануватися з урахуванням індивідуальних потреб і запитів кожного педагога. Основними результативними формами, як свідчить практика, можуть бути Школи технологічної майстерності, методичні об'єднання, навчальні тренінги, Школи педагогічного зростання, авторські творчі майстерні вчителя, Школи прогностичних досліджень тощо. Методичний кабінет опорного закладу має стати ресурсним центром розвитку об'єднаної територіальної громади, в якій він створений, місцем, де навчатимуться педагогічні та керівні працівники з усієї громади, відбуватимуться громадські слухання,

навчальні тренінги, майстер-класи для мешканців громади, зосереджуватиметься багато цікавих проектів, що дозволить розвивати матеріально-технічну базу й організовувати на сучасному рівні професійний розвиток педагогічних працівників.

Для якісного науково-методичного супроводу професійної діяльності керівних і педагогічних працівників створюються центри дистанційної науково-методичної підтримки педагогічних працівників закладів освіти, метою діяльності яких є пропаганда новаторського досвіду та популяризація інноваційних педагогічних технологій, ознайомлення із сучасним навчально-методичним забезпеченням.

Для модернізації регіональної системи управління закладами освіти забезпечено науково-методичний супровід розвитку професіоналізму резерву керівних кадрів, новопризначених і досвідчених керівників установ освіти, навчальних закладів у міжкурсовий період продовженням діяльності проблемного семінару директорів закладів освіти; творчої групи керівників спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), гімназій, ліцеїв, колегіумів; трьох шкіл (управлінської майстерності, керівників районних, міських шкіл новопризначеного керівника ЗСО «Шлях до успіху», шкіл резерву керівних кадрів «Мій шанс»); партнер-клубу «Європейська освіта» у межах Відкритого університету керівників освіти Рівненщини (ВУКОРУ).

Формуванню професійної компетентності педагогічних працівників сприяє діяльність тренінгового центру «Рівний-рівному» у Рівному», центру практичної психології та соціальної роботи, створено консультативний пункт із дистанційного навчання.

Результати дослідження. В області створено єдине соціальне інформаційно-освітнє середовище, що забезпечує можливість професійного зростання кожному педагогу, реалізується модель підвищення кваліфікації педагогічних працівників, побудована на засадах модульно-диференційованого підходу, що задовольняє потреби педагогічних працівників різних спеціальностей і категорій. Створена система науково-методичної роботи відповідає сучасним потребам, реалізуючи нові вимоги, ідеї в освітніх інноваційних технологіях, інтерактивних формах і структурах, методах і засобах підвищення кваліфікації вчителів.

Висновки з даного дослідження. Оновлений зміст освіти зумовлює появу нових напрямів науково-методичного супроводу, покликаних забезпечити реалізацію державних освітніх стандартів, профільного, інклюзивного та інтегрованого навчання, впровадження ІКТ, удосконалення системи роботи з обдарованими дітьми та молоддю, а також наскрізного процесу виховання, спрямованого на формування цінностей, впровадження педагогіки партнерства, в основі якої спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем і батьками.

Перспективи подальших розвідок. Серед завдань науково-методичного супроводу – розроблення та реалізація

лізація нової гнучкої моделі регіонального методичного сервісу та мережевої взаємодії методичних служб для оперативного та своєчасного реагування на потреби суб'єктів педагогічної діяльності; визначення основних змістових напрямів і функцій методичного сервісу та мережевої взаємодії; основних форм підготовки кадрів в умовах Нової української школи. У процесі формування професійної компетентності педагогічних працівників очевидно є спрямовуюча, координаційна роль закладів післядипломної педагогічної освіти як регіональних сервісно-методичних центрів підвищення кваліфікації працівників методичних служб і педагогічних працівників закладів освіти.

Мельник Н. А. Научно-методическое сопровождение профессионального развития педагогических работников ЗОСО в условиях реализации Концепции «Новая украинская школа».

Ⓐ *Рассматриваются вопросы совершенствования системы научно-методической работы с педагогическими работниками в условиях Новой украинской школы; направлений и форм деятельности работников методических служб в региональном непрерывном педагогическом образовании, их роли в совершенствовании профессиональной компетентности педагогических работников; современных проблем трансформации методических кабинетов в сервисно-методические центры.*

Ключевые слова: научно-методическое сопровождение; развитие; профессиональная компетентность; методическая служба; сетевое взаимодействие; методический сервис

Melnyk Nadiya. Scientific and Methodological Support for the Professional Development of Teachers of General Secondary Education Institutions in the Context of the Implementation of the Concept of «New Ukrainian School».

Ⓐ *The article deals with issue of improving system of scientific and methodological work with pedagogical workers in the conditions of the New Ukrainian school, the directions and forms of activity of the staff of methodical services in the regional continuous education, their role in improving professional competence of pedagogical workers; modern problems of transformation of methodical cabinets into service and methodological centers.*

Key words: scientific and methodological support; professional development; professional competence; methodical service; network interaction; methodical service

📖 Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
2. Клокар Н. Теоретико-методологічні засади побудови моделі управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників на засадах диференційованого підходу в системі післядипломної педагогічної освіти регіону. Педагогічний альманах: зб. наук. праць / ред. кол.: В. Кузьменко. Херсон: РІППО. 2010. Вип. 8. С. 131–138.
3. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola>.
4. Луговий В. Управління підготовкою педагогічних кадрів у системі вищої школи. Післядипломна освіта в Україні. 2013. № 2. С. 6–9.
5. Сорочан Т. Післядипломна освіта: можливі відповіді на виклики модернізації. Післядипломна освіта в Україні. 2013. № 2. С. 9–12.

*Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 27.10.2018*